

Evropské právní dějiny

Úvod, periodizace

Ladislav Vojáček

Úvod k Evropským právním dějinám

- úvod
 - výuka
 - literatura k Evropským právním dějinám (základní a další)
- základní pojmy
- periodizace

PROGRAM EVROPSKÁ PRÁVNÍ STUDIA

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

EVROPSKÉ PRÁVNÍ DĚJINY

(Skriptum pro výuku v rámci
Evropských právních studií)

Ladislav Vojáček
a kolektiv

KEY Publishing

Právní dějiny integrující se Evropy

Ladislav Vojáček
a kolektiv

Edice PRÁVO

České právní dějiny

2. upravené vydání

Ladislav Vojáček
Karel Schelle
Vilém Knoll

Vydavatelství
a nakladatelství
Aleš Čeněk, s.r.o.

PRAKTIKUM

Z ČESKÝCH PRÁVNÍCH DĚJIN

2. upravené vydání

KAREL SCHELLE a kol.

PRAKTIKUM
PRÁVNÍCH
DĚJIN

3. upravené vydání

Ladislav Vojáček
a kolektiv

Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, s.r.o.

Právní dějiny

§ Karel Schelle a kolektiv

Vydavatelství
a nakladatelství
Aleš Čeněk, s.r.o.

Michaela
Židlická
Karel
Schelle

PRÁVNÍ DĚJINY

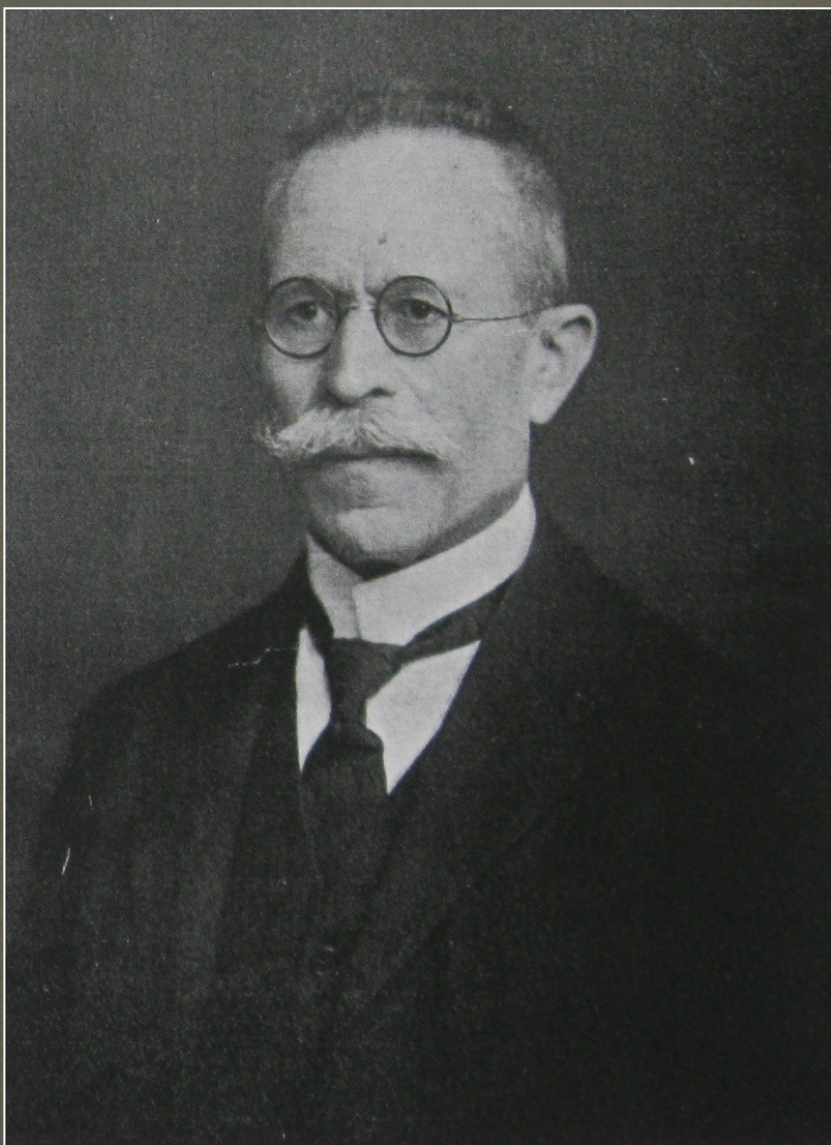
1

starověk

PRÁVNÍ DĚJINY

Marta Kadlecová
Karel Schelle
Renata Veselá
Eduard Vlček
Ladislav Vojáček
Michaela Židlická

EURO
LEX
BOHEMIA

DĚJINY
VEŘEJNÉHO PRÁVA
VE STŘEDNÍ EVROPĚ.

NAPSAL

D^Ě KAREL KADLEC,
Ř. PROFESOR PRÁVNICKÉ FAKULTY KARLOVY UNIVERSITY.

ČTVRTÉ REVIDOVANÉ VYDÁNÍ.

*Ladislav Vojáček
Holešov*

F. Diask

V PRAZE.
NÁKLADEM VLASTNÍM.
VYTISKLA KNIHTISKÁRNA „TYPUS“, PRAHA-SMÍCHOV.
1928.

Jaromír Kincl a kolektiv

VŠEOBECNÉ DĚJINY STÁTU A PRÁVA

*Schváleno rozhodnutím ministerstva školství
České socialistické republiky čj. 28 814/83-31 ze dne 3. listopadu 1983
jako celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult.*

*Schválilo ministerstvo školstva SSR dňa 17. 11. 1983
číslo Š 14266 ako celoštátnu vysokoškolskú učebnicu
pre právnické fakulty vysokých škôl.*

PANORAMA PRAHA 1983

Evropské dějiny práva

Hans Hattenhauer

*Hodně štěstí
k Vaším
Manželinám
Ti přeje
Monika*

*Ladislav Půjáček
Holešov*

Základní pojmy, periodizace

Právo

- právo přirozené
- právo dané

- právo in books
- právo in action

- v objektivním smyslu
= právní řád
- v subjektivním smyslu
= oprávnění nebo nárok

Právo v historickém vývoji

= velmi pestrá paletu různých forem, pramenů a oblastí práva

- jejich podoba, význam a vzájemné relace se měnily v čase
- můžeme rozlišovat mezi
 1.
 - a) právem nepsaným
 - b) právem psaným
 2.
 - a) obyčejovým právem
 - b) právem zachyceným v normativních právních aktech
 - c) právem vzešlým z rozhodování soudů
 3.
 - a) zpočátku relativně jednotným právním řádem
 - b) pozdějším právním partikularismem
 - c) moderním pojetím práva (s počátky za absolutismu)

Formy práva

- jejich podoba, význam a vzájemné relace se měnily v čase
- právo nepsané
 - dlouho (až do kodifikací) jasně dominovalo
 - i nejstarší zákony vyhlašovány ústně
- právo psané
 - písemná podoba zpočátku není podmínkou platnosti

Prameny práva

= vnější formy, v nichž je zachycen obsah právních vztahů (= prameny práva ve formálním smyslu)

- právní obyčeje
- normativní právní akty
- precedenty
- normativní smlouvy

Právní obyčej

= pravidlo chování

- vytvořené ve společenském povědomí
- opírající se o všeobecné přesvědčení obyvatelstva a aplikujících orgánů o jeho správnosti a
- pro případ porušení sankcionované státem

Normativní právní akty

= výsledek uvědomělé právotvorné činnosti státních orgánů

a) původně

– panovník

b) v době stavovské monarchie

– panovník + stavovský sněm

– městské, vrchnostenské a d. orgány

c) za absolutismu

– panovníci

– vrchnosti, městské orgány

+ církevní orgány

Soudcovská tvorba práva

= původně individuální právní akt, který získá normativní povahu

- precedens

- soudní
- správní

- typický pro systémy s převahou nepsaného práva, dnes pro anglosaské právo

Právní knihy

- = soukromé zápisy platného práva
- = pouze prameny poznání práva,
ale ...

Oblasti středověkého práva (na příkladu českého práva)

- právní partikularismus (místní a stavovský)
- hlavní kritérium = příslušnost ke spol. vrstvě
 - 1. šlechtické (zemské) právo
 - 2. partikulární práva
 - a) městská práva
 - b) horní právo
 - c) selská (vrchnostenská) práva
 - d) lenní právo a d.
- +
 - d) kanonické právo
 - e) (římské právo)

Odvětví „moderního“ práva

- hlavní kritérium = předmět úpravy
 - ústavní právo
 - občanské právo (hmotné a procesní)
 - trestní právo (hmotné a procesní)
 - obchodní právo
 - správní právo
 - finanční právo
 - pracovní právo
 - rodinné právo a d.

Definiční znaky státu

G. Jellinek:

- území
- obyvatelstvo
- veřejná moc

Vznik státu

= postupný, dlouhodobý proces oslabování rodových struktur

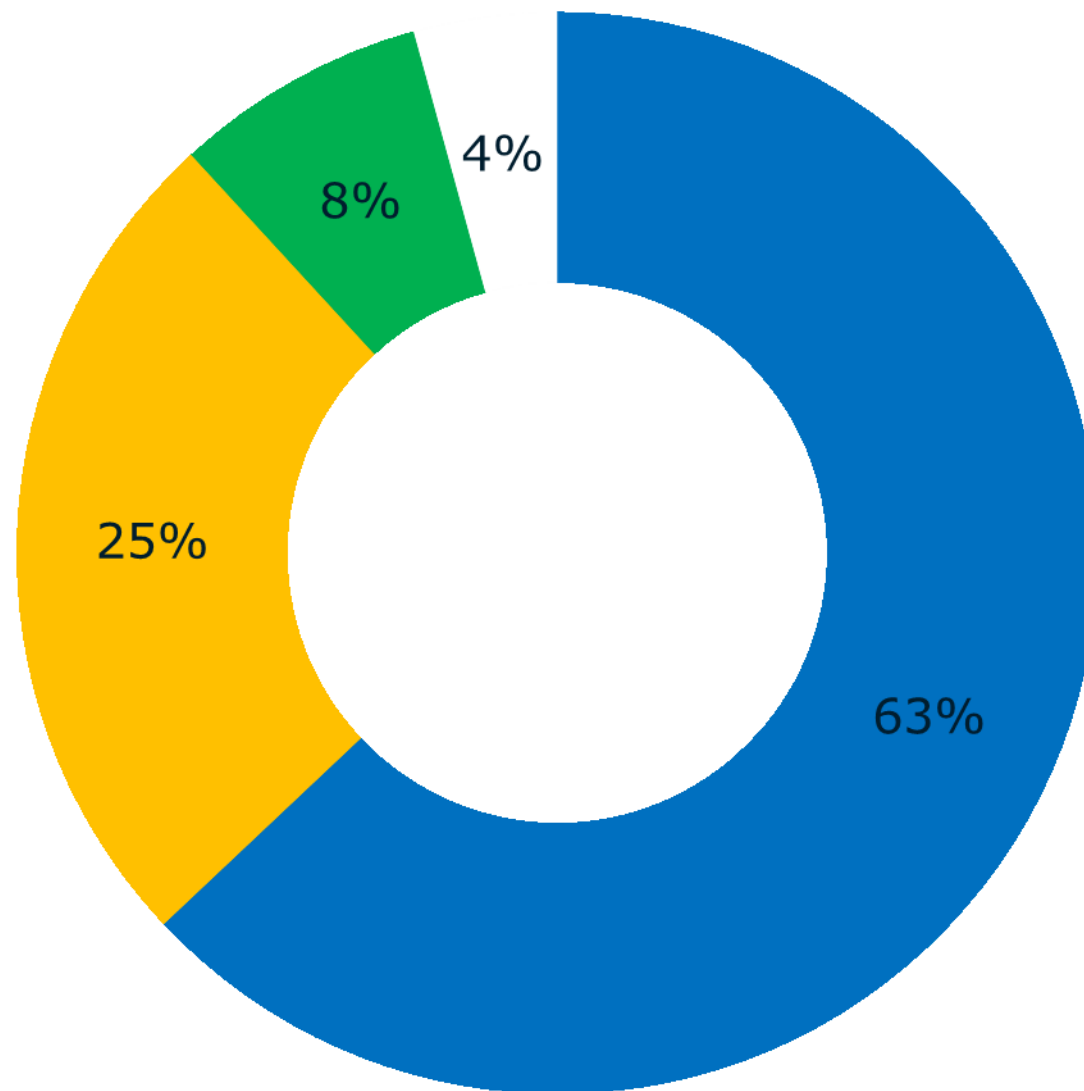
→ řada podobných rysů otrokářských a feudálních států

- raně otrokářské státy se silnou centrální mocí
- patrimoniální středověké státy

Základní typy státu a práva („periodizace“)

1. Starověké (otrokářské) státy a právní řády
2. Středověké (feudální) státy a právní řády
3. Raně novověké (absolutistické) státy a právní řády
4. Konstituční státy a právní řády kapitalistické éry (+ státy a právní řády sovětského typu + fašistické státy a právní řády)

Vývoj státu

Starověké státy a právní řády

- raněstarověké státy (raněotrokářské, východní samovlády, východní despocie)
 - Mezopotámie, Chetitě, Čína, Indie, Egypt, Izrael
- vyspělé otrokářské státy
 - řecké státy a Římská říše

Právo a právní památky

■ obyčejové a soupisy práva

- sumerské zákony krále Urnammu (konec 3. tisíciletí př. n. l.)
- akkadské Bilalamovy zákony (zač. 2. tisíciletí)
- Chamurappiho zákoník (začátek 2. tisíciletí)
- egyptské hepu (hep)
- izraelská Kniha smlouvy z 9. nebo začátku 8. století př. n. l.

Středověké (feudální) státy a právní řády

1. centralizující státní moc ranného středověku (patrimoniální stát)
- (2. feudální rozdrobenost)
3. stavovství a stavovská monarchie

Raně novověké absolutistické státy a právní řády

- panovnické samovládí
- centralizace
- byrokratizace
 - ➡ nová podoba státního aparátu
- nárůst agendy
- vliv přirozenoprávních teorií
 - ➡ počátky přeměny právního řádu
- osvícenský absolutismus ve střední a východní Evropě

Shrnutí k vývoji státu ve středověku a na začátku novověku

- 1. „patrimoniální“ pojetí státu (úřednický stát)
 - středobodem státní organizace ve středověku panovník
- 2. stát jako právnická osoba
 - ➔ a) stavovský stát
 - b) absolutistický stát

Konstituční státy a právní řády kapitalistické éry

- ústava = základní zákon státu
 - psaná
 - nepsaná
 - dělba moci
 - občanská práva
 - rovnost před zákonem → členění
právního řádu podle předmětu úpravy
- = právní stát

Státy a právní řády sovětského typu

- zejména Sovětské Rusko (pak SSSR) a evropské země sovětského bloku
- stát a právo jako přechodné formy
 - představa o jejich „odumírání“ (fakticky vzrůst vlivu)
 - malá úcta k právu
- formálně ústavy
- dělba moci nahrazena dělbou práce
- vedoucí úloha strany (fakticky a někdy i de iure)
- tvorba a aplikace práva = třídní přístup
- nová právní odvětví

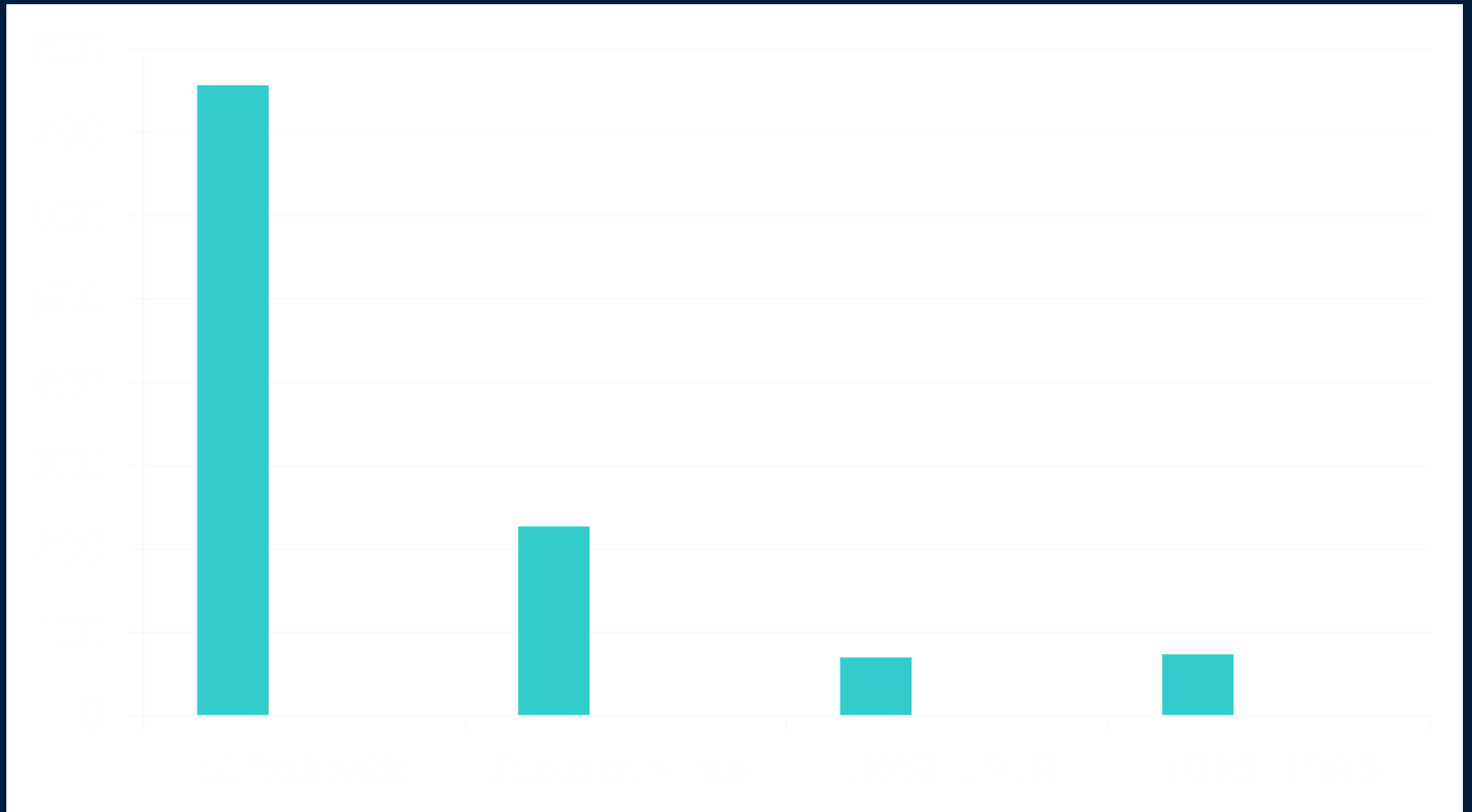
Fašistické státy a právní řády

- rozmanité podoby
- vůdcovský princip
- nacionalismus a uplatňování rasových teorií
- paternalistický přístup státu
- v právu nerespektování základních zásad zákonnosti

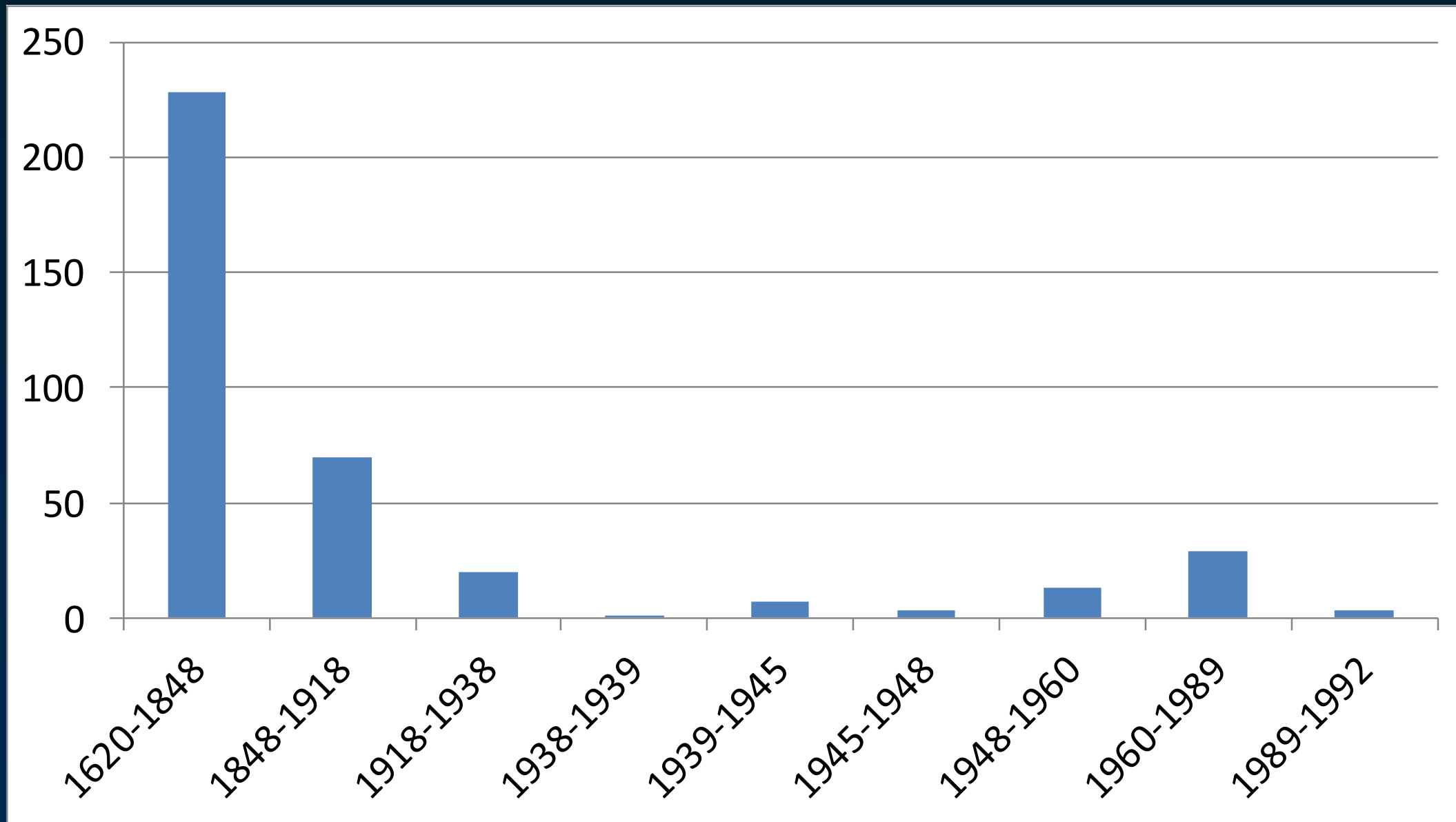
Základní periodizace pro území ČR

1. Stát a právo na území České republiky do roku 1620
2. Stát a právo v období habsburského absolutismu (1620-1848)
3. Stát a právo v konstituční éře habsburské monarchie (1848-1918)
4. Československý stát a právo (do 1992)

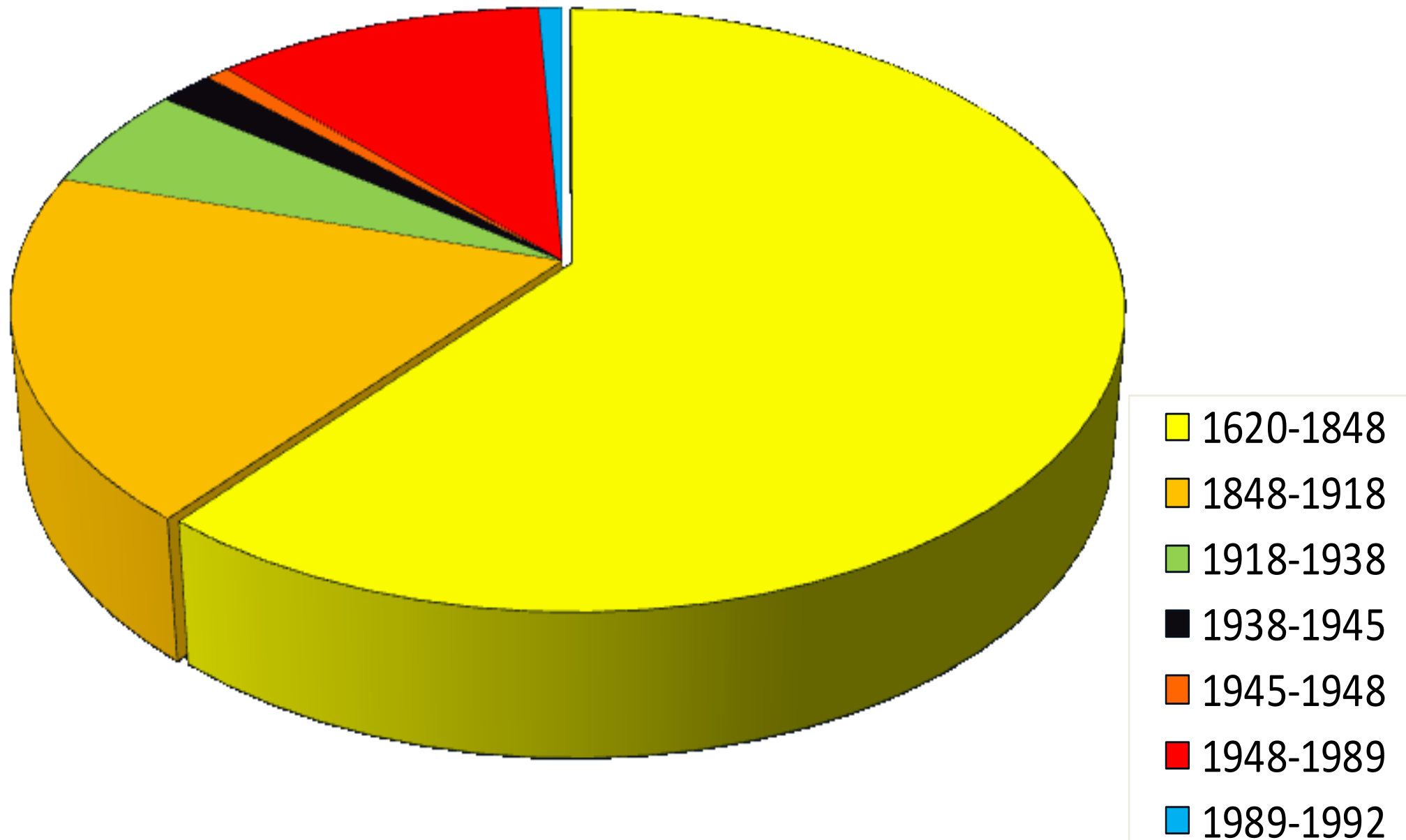
Periodizace českých právních dějin

Periodizace 1620 – 1992

Periodizace 1620 – 1992

Děkuji za pozornost!

ZA TU PĚTKU NEMŮŽU. NEŽ JSEM ŠEL NA ZÁCHOD,
STRÍLEL MASARYK DO DĚLNÍKŮ A KDYŽ JSEM SE
VRÁTIL, BYL TATÍČEK.